

เศรษฐกิจแบบ Gig หรือ Freelance ตอนที่ 1

โดย Min Sen Fin 9 มกราคม 2564

คำว่า **Gig economy** หรือ **เศรษฐกิจแบบกิ๊ก** เริ่มจากการแสดงของนักดนตรีหรือวงดนตรีที่รับจ้างเป็นครั้ง ๆ เริ่มใช้ครั้งแรกในทศวรรษที่ 1920 ต่อมาให้ความหมายกับงานที่มีลักษณะเป็นงานชั่วคราว งานที่รับจ้างเป็นระยะเวลาสั้น ๆ และจบเป็นครั้ง ๆ ไป โดยไม่ยึดติดกับที่ใดที่หนึ่ง คล้ายกับการทำงานบางเวลา (part-time) การทำงานอิสระเต็มเวลา (freelance) และคนที่ทำงานประเภทดังกล่าวจะเรียกว่า Gig worker ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายครั้ง ตามจำนวนและคุณภาพความยากง่ายของงานที่ทำ โดยไม่มีพันธสัญญากับนายจ้าง ยังรวมถึงการทำงานแบบมีอออาซีพ อีกหลายประการ เช่น ทนายความ แม่บ้าน ผู้สอนวิชาชีพบางประเภท ศิลปิน นักลงทุน เกษตรกร ฯ

เศรษฐกิจแบบกิ๊ก Gig economy รู้จักกันแพร่หลายในช่วงวิกฤติการเงิน ค.ศ. 2008 หรือ วิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ ซึ่งคนถูกให้ออกจากงาน และหันมาทำงานในลักษณะที่ไม่เต็มเวลา หรือทำงานหลาย ๆ งานพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ระบบเศรษฐกิจนี้เป็นระบบผลิตที่แรงงานที่ทำงานเป็นลักษณะชั่วคราว รับจ้างเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ไม่เต็มเวลา ซึ่งสามารถทำงานได้หลากหลายงานพร้อมกันในเวลาเดียวกัน มีความเป็นอิสระ ไม่สังกัดหน่วยงานหรือนายจ้าง

เศรษฐกิจแบบกิ๊ก นั้นอยู่คู่กับประเทศไทยมานานแล้ว ใน

รูปแบบของงานเกษตรกรรม ที่ทำงานตามฤดูกาลเพราะปลูก และเก็บเกี่ยวผลผลิตที่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เกิดอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ซึ่งเป็นการจ้างงานแบบชั่วคราว และการตามฤดูกาลนี้ไม่มีการเก็บข้อมูลแรงงานนี้อย่างเป็นทางการ สำนักงานสถิติแห่งชาติเคยแจ้งว่า ในประเทศไทยมีผู้ทำงานมากกว่าหนึ่งอาชีพจำนวน 1.9 ล้านคน หรือ 10 % ของแรงงานในระบบ ซึ่งการทำงานในระบบนี้จะมีเวลาทำงานเฉลี่ย 45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานทักษะปานกลาง และด้วยการที่มีรายได้ต่อชั่วโมงของอาชีพมีระดับต่ำ จึงจำเป็นต้องหารายได้เสริมจากงานทางเศรษฐกิจอื่น ซึ่งแตกต่างจากในประเทศพัฒนาแล้วที่มีการกระจายไปในหลากหลายกลุ่ม และมีจำนวนมากในกลุ่มแรงงานทักษะสูง

ในปี 2017 เคยมีการประเมินว่าสหรัฐอเมริกา มีเศรษฐกิจแบบกึ่งนี้ประมาณ 55 ล้านคน โดยคาดว่าคนทำงานที่เคยเข้าร่วมเศรษฐกิจแบบนี้ 36 % และองค์กรเคยใช้บุคลากรแบบนี้ประมาณ 33 % โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะได้แก่ กลุ่ม freelance หรือคนทำงานอิสระ ที่ปรึกษา กลุ่มมืออาชีพ และกลุ่มคนทำงานชั่วคราว โดยมีการพยายามแบ่งกลุ่มคนทำงานออกเป็น

คนทำงานเต็มเวลา คือ กลุ่มคนที่ทำงานมากกว่า 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในงาน และไม่มีแผนที่จะเปลี่ยนงานในอนาคตอันใกล้

คนทำงานบางเวลา ได้แก่กลุ่มคนที่ทำงานน้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และเป็นการทำงานเสริมรายได้เพิ่มให้กับตนเองที่มักจะไม่ค่อยเพียงพอ

กลุ่มการทำงานเป็นบางโอกาส ซึ่งจะทำงานเป็นช่วง ๆ และมักมีช่วงระยะเวลาในการทำงานน้อยกว่า 1 เดือน ซึ่งการนิยามเหล่านี้ไม่ได้บอกให้เราเห็นรูปแบบการทำงานส่วนบุคคล และคนทำงานเต็มเวลาอาจจะเป็นกลุ่มที่ทำงานบริหารจัดการเวลาให้กับกลุ่มที่ปรึกษา หรือพนักงานขับรถ Uber กลุ่มศิลปินอิสระ หรือแม่แต่งงานช่างต่าง ๆ ที่รับงานผ่านทาง social media หรือ platform การทำงานอื่น ๆ

และมีการคาดการณ์ว่ากลุ่มคนที่ทำงาน freelance ในสหรัฐจะเพิ่มขึ้นเป็น 86.5 ล้านคน ในปี 2027 และคนกว่า 44 % ของระบบทำงานนี้จะมีรายได้จากเศรษฐกิจก็เป็นรายได้หลัก ซึ่งคนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มคนที่อายุ 18-34 ปี รวมถึงคนกลุ่มทำงานปกติ ต้องการมีส่วนร่วมของการทำงานแบบอิสระนี้ถึง 1 ใน 6 จากวิกฤตโรคระบาด ส่งผลให้เกิดการว่างงานอย่างมากอีกครั้ง และด้วยการเปลี่ยนแปลงของทักษะที่จำเป็นจำเป็นการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบกิ๊กค่อนข้างมากในปี 2021 โดยมีปัจจัยเสริมได้แก่

- 1) **ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสังคม online** ระบบการสื่อสารผ่าน internet และการใช้ smartphone ที่เชื่อมต่อระบบ internet ความเร็วสูงทำให้การสื่อสารทำได้ง่าย สามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลา การทำงานไม่ถูกจำกัดในสถานที่ทำงานเท่านั้น
- 2) **แนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน** ทำให้เกิดช่องทางหารายได้รูปแบบใหม่ เช่น Uber ที่สร้างโอกาสในการหารายได้ให้กับคนที่มียาน และนำรถมาบริหารรับส่ง กลายเป็นช่องทางทางการเงินใหม่ที่ไม่ยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิม

3) **ความยืดหยุ่นในการจ้างงานของผู้ประกอบการ** ซึ่งต้องการคนทำงานบางอย่างช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อลดภาระการจ้างงานเต็มเวลา และเปิดช่องทางในการเลือกจ้างงานในราคาถูกในแต่ละท้องถิ่น โดยไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการ และอุปกรณ์สำนักงาน ฯ

4) **รูปแบบ Lifestyle** ของคนรุ่นใหม่ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและความรวดเร็วในการสื่อสาร ทำให้ต้องการอิสระในการทำงาน การบริหารเวลา และการจัดการชีวิต การทำงานในระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งกิจตบโจทย์พวกเขา แต่ข้อจำกัดก็คือรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ แต่คนที่มีความสามารถก็สามารถหางานได้ตลอด ตลอดจนถึงค่าจ้างงานอาจจะมีราคาสูงตามคุณภาพของงานที่ส่งมอบให้ ตลอดจนมีโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะพิเศษด้านต่าง ๆ อันเป็นการต่อยอดทางเลือกในการประกอบอาชีพ

ในปี 2021 คาดว่าผู้บริหารกว่า 40 % พร้อมทั้งจะใช้บริการของพนักงานบางเวลา และพนักงานอิสระมากขึ้นในองค์กร และเชื่อว่าเศรษฐกิจแบบกึ่งกิจตบจะมีผลต่อกระแสและแนวทางการดำเนินการทางธุรกิจกว่า 50 % (ข้อมูลจาก BCG Henderson) และปัญหาที่สำคัญ คือ การหาบุคลากรที่มีศักยภาพหรือทักษะที่ตรงกับงาน และ 62 % ของผู้บริหารเชื่อว่า กลุ่มการทำงานบางเวลานี้ จะช่วยให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการเงินให้กับองค์กรได้ และ Deloitte เชื่อว่า 33 % จะมีการใช้แรงงานประเภทนี้ในงานเกี่ยวกับ IT, 25% ในส่วนของการปฏิบัติการ, 15% ในส่วนการตลาด และอีก 15% จะใช้ในการวิจัยและการพัฒนา รวมถึงการมีการพัฒนาการซื้อขายสินค้าผ่านระบบ digital platform ด้วย e-commerce ไม่ว่าจะเป็นค่ายของสหรัฐอเมริกา

ทั้ง Amazon, eBay หรือค่ายของจีน เช่น Alibaba, Wechat รวมทั้งการสนับสนุนการขายสินค้าต่าง ๆ ผ่าน social media ไม่ว่าจะเป็น facebook, line, instagram ฯ นอกจากนี้ยังซื้อบริการต่าง ๆ ผ่านระบบเหล่านี้ เช่น HomeAway, Airbnb, VRBO, Uber, TaskRabbit, Upwork ฯ ที่น่าสนใจ คือ คนที่อายุ 18-24 ปี ใช้ internet ในการหางานถึง 69 % แต่คนที่อายุเกินกว่า 64 ปี ก็ทำแบบเดียวกันถึง 42 % และ 60 % ของแรงงานแบบกิ๊ก ใช้ digital marketplaces ในการมองหาโอกาสใหม่ ๆ และ online platform นี้กำลังเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ รวมไปถึงระบบการขนส่ง และการเงิน

ติดตามเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มเติมได้

จาก www.minsenconcept.com